

Gummirádlison jártunk

Egy konflis Budára tart

Ha kedves emberünk hirtelen halálhíre lecsap ránk, emlékezetünkben egyszerre fölbukkan a képe, ahogy legutoljára láttuk őt. Akkor nem sejtettük, hogy ez a legutolsó találkozásunk, szórakozottan hallgattuk őt, türelmetlenül szorongattuk a kezét, hogy tovább mehessünk már. Most pedig utólag riadtan fürkészzük át a drága arcot, ahogy emlékezetünkéből elénk káprázik; keressük és azt hisszük, hogy meg is találtuk rajta a stigmát, amely közeli végét bejelenti, úgy véljük, hogy szemében megláttuk azt a révedezést, szavában meghallottuk azt a fojtott mélabút, amellyel a nagy utri indulók szoktak elbucszkodni...

Ezerkilencszáztizenhárom!

Az Ujság szerkesztője kedves ajándékot ad az olvasónak, amikor gondosan kiválogatott fényképekből összerakosgatta itt az utolsó béke-év mozaik-arcképét. Mi még a magunk ifjúságának megszokott kulisszáit találjuk meg itt. Ha nagyon keressük, talán föl is ismernők önmagunkat egy-egy fénykép tömegjeleneteiben, amint gondtalanul beleolvadunk a sokaságba. Mi még komoly andalgással nézegetünk a garadás női kalap-szörnyetegek malomkerekei alá; a buggyos, sleppes női toalettekből tikkadt, sóvárgó képzelettel hámozgattuk ki az izgalmas ősi formákat; magunk is megvásároltuk néha a Stefánia-úton egy-egy gummirádlis-túra nagyuri illúzióját; mi is sütkéreltünk a régi Dunakorzón, amelyen régi Nagy-Magyarország vezető politikusi mint megannyi fők-napocska sugározta a tekintély fényét. Mi még otthonosan sétálunk e fényképek tájain és a legapróbb részletet is gazdagon kívirágóztatja emlékezetünk. Emlékezni amennyit jelent, mint újra élni és mi ifjúságunk legszebb korszakát éljük újra ez emlékezetben.

De legtöbb olvasónk számára ez a kor már a történelmet jelenti, amely csak megmaradt dokumentumaival tud szólni hozzá. Az ő látását nem borítja szívrá-vnyossá a visszaemlékezés; ő olyan szikkadt tárgyilagossággal nézi ezeket a fényképeket, mint a régi kódexek ösztövért tusrajzait és és fametszeteit. Ami nekünk, öregeknek a visszaemlékezés andalgó sétája, az nekik tanulmányút, amely az elmerült multba viszi őket. Egy kort lát ő, amely valóban meghalt és amelyről megszokta, hogy a boldog béke korának nevezzék. Vajjon meg fogja-e látni rajta a boldogságot és a bágyadt alkonyi mosolyt, amely közeli végét hirdeti?

Őszintén szólva, nem hiszem, Falusias rácskapu, amelyen néhány kedves csibész-gyerek próbál besurranni a jegyszédő megkerülésével; ez volt a futball-pálya, amelyen manapság ötvenezernyi tömeg szokott egybegyülni és amelyre hatalmas autóbuszok hozzák messze külföldről a nézőket. Ósbudavára szegényesen festett kulissza-városa, amely apró villanykörtéivel, katonabandájával, sörscarnokaival, pezsgős paviljonjaival a mulatni vágyók számára a világvárosi tündöklés netovábbját jelentette, ma már hajosan tudná elképzélni a mai kor gyermekét, aki hétköznapiokon is unottan szokott elhaladni a kivilágított Dunapart csudája mellett. És a régi Nagy-Magyarország bizakodó hatalmát is hajosan fogja tudni fölismerni azon a vidékiek kedélyességén, amellyel az akkori politikai nagyságok, helyi potentátok módjára sétáltatták meg tekintélyüket. Legapróbb részletéig meg fogják nézni e fényképeket és hephupásnak fogják találni a köveget, elvadultan gázosnak a sétányokat, aggasztóan sokalni fogják a bérházak közt az üres telkeket. Ugy fogják találni, hogy ma tisztább, szebb és nagyvárosiasabb a város, a mai nők kecsesebbek és természetesebbek, a férfiak jobban öltözködnek és keshedt lovával a régi konflist siralmasnak fogják találni a mai fűrgő autótáxi mellett. Az ő számukra ez a tanulmány-út a nagy leleplezés lesz: hogy a katasztrófák csak az ut zökkenős kályvi, de maga az ut mindig előre, mindig fölfelé vezet.

Mert akármilyen ördögös találmány is a fénykép, a felszínen áttörni nem tud. Megmutatja az arcokat, a ruhákat, a látóhatárral szegélyezett tájakat, de nem mutathatja meg azt, ami az arcok, ruhák mögött rejtőzik és ami a látóhatárokon túl elterül. Nem mutathatja meg a bizakodást, ami akkor a szívet melegén tartotta és a lehetőségeket, amelyek a széles térségeken a haza minden gyermeke számára nyíltak.

Óh, ha ezt is megmutathatná, úgy villognának ezek a képek, ahogy belefájdulna a néző szeme!

Nagy Endre

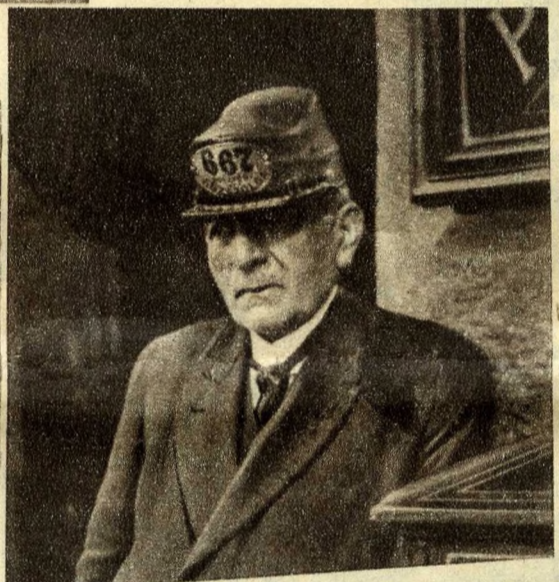
Séta az Angolparkban

A bosnyák

Vasárnapi kirándulás a szigetre

Madár bácsi 1913-ban

A gummirádlis

